

Література

1. Багратян Г.А. Світова криза та Україна: проблеми й нові підходи до фінансового регулювання / Г.А. Багратян, І.С. Кравченко // Фінанси України. – 2009. – № 4. – С. 33-41.
2. Базилевич В.Д. Розвиток фінансового ринку в сучасних умовах / В.Д. Базилевич // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 5-12.
3. Лютий І.О. Теоретико-методологічні засади бюджетної політики держави / І.О. Лютий // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 13-19.
4. Васильченко З.М. Оцінка ефективності інвестиційних проектів у банківській діяльності / З.М. Васильченко, І.П. Васильченко // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С. 35-46.
5. Ковалюк О.М. Фінансовий механізм організації економіки України (проблеми теорії і практики) : монографія / О.М. Ковалюк. – Львів : Вид. центр Львівського НУ ім. Івана Франка, – 2002. – 396 с.

Ковалюк О.М. Финансовые рычаги государственной регуляции экономики в условиях преодоления кризисных явлений

Приведена структура финансовых рычагов и раскрыта особенная роль налога, как одного из наиболее активных ее элементов в государственном регулировании экономики вообще и в условиях преодоления кризисных явлений, в особенности. Предложено: выровнять ставки налога из доходов физических лиц и налога из прибыли предприятий, а также внедрить их дифференциацию; ввести разные ставки налога на добавочную стоимость (НДС) в зависимости от вида продукции и ее потребителя.

Ключевые слова: кризис, налог, финансовые рычаги, регулирование, НДС, налог из доходов физических лиц, налог на прибыль предприятий.

Kovalyuk O.M. Financial levers of the state economy regulation in conditions of recession overcome

The structure of the financial levers is presented, the special role of the tax as one of its most active elements in the state economy regulating as a whole and during recession overcome, is shown. Author proposes: to adjust tax rate of the personal income and companies profit and also implement its differentiation; set different rates of the value added tax (VAT) depending on type of production and its consumer.

Keywords: crisis, tax, financial levers, regulation, VAT, personal income tax, companies profit tax.

УДК 336.1.07:336.71

Доц. Н.Б. Ярошевич, канд. екон. наук;
магістрант І.І. Підтикана – НУ "Львівська політехніка"

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЗОВНІШНЬОГО ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Розглянуто проблеми становлення зовнішнього фінансового контролю в Україні. Досліджено пріоритетні напрями державного фінансування системи фінансового контролю в Україні. Запропоновано напрями удосконалення зовнішнього фінансового контролю в Україні. Встановлено, що з метою покращення державного контролю за порушенням бюджетного законодавства необхідно розширити повноваження Рахункової палати в розробленні та розгляді Закону про Державний бюджет України.

Ключові слова: фінансовий контроль, органи фінансового контролю, Рахункова палата.

Постановка проблеми. Недооцінка ролі фінансового контролю призводить до значних порушень і зловживань у сфері фінансових відносин у державі, що і спостерігається впродовж останніх років. Україну в світовому

співтоваристві сприймають як країну, яка має високий рівень корупції, що є одним із наслідків недосконалості контролю з боку держави, зокрема й фінансового контролю.

Удосконалення системи фінансового контролю в Україні, зокрема забезпечення фінансової дисципліни під час реформування національної економіки, може стати запорукою ефективності намічених реформ у державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації фінансового контролю досліджувало багато українських науковців, серед яких необхідно виділити: І.В. Басанцова, О.Д. Василика, О.А. Долгого, О.П. Кириленка, Є.В. Калюгу, М.П. Мельника, Л.А. Савченко, І.Б. Стефанюка, В.О. Шевчука, Ф.О. Ярошенка. Дослідженню і класифікації органів фінансового контролю у практиці інших держав світу та їх функції присвячено праці Спіфанова А.О., Дороша Н.І., Мельничука В.Г., Іванової І.М.

У вітчизняній науковій літературі розглядали правові засоби вдосконалення організаційної структури Рахункової палати [7], правові підстави проведення Рахунковою палатою ревізій та перевірок, експертиз законопроектів [8-10]; напрями розвитку Рахункової палати [2, 11-13]. Проте проблеми вдосконалення системи зовнішнього державного фінансового контролю з боку Рахункової палати на стадіях бюджетного процесу висвітлені не повною мірою і мають неоднозначне трактування.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні функціонує чимало органів, що здійснюють фінансовий контроль від імені держави – державне казначейство, контрольно-ревізійна служба, податкова, митна служба, Національний банк тощо. Контроль за використанням коштів Державного бюджету України від імені Верховної Ради України здійснює Рахункова палата (постійно діючий орган контролю, що створює Верховна Рада України, підпорядкований і підзвітний їй), її діяльність регулює Закон України "Про Рахункову палату" від 11 липня 1996 р. [1]. Загальним елементом у правовому статусі сучасних верховних контрольних установ є закріплені конституціями підзвітність парламенту, інституціональна незалежність від органів виконавчої влади та самостійність у питаннях планування й виконання аудиту. Незалежність ґрунтується на принципах відкритості й доступності результатів аудиту, самостійності у питаннях прийняття рішень стосовно оприлюднення результатів досліджень тощо.

Рис. 1. Динаміка виявлених Рахунковою палатою бюджетних правопорушень

Рахункова палата пройшла складний шлях від органу Верховної Ради України до постійно діючого органу контролю. Згідно з прийнятою парламентом 17 січня 2002 р. поправкою до ст. 98 Конституції України, Рахункова палата отримала право контролювати не лише використання бюджетних коштів, але й формувати доходну частину державного та місцевих бюджетів у частині фінансування повноважень місцевих державних адміністрацій та делегованих місцевому самоврядуванню повноважень органів виконавчої влади. Вдосконаленню роботи Рахункової палати сприяло створення постановою КМУ № 1577 від 18.11.2004 р. регіональних представництв.

Результати діяльності Рахункової палати свідчать про здійснення дієвого, вкрай необхідного контролю. Обсяги виявлених Рахунковою палатою України бюджетних правопорушень постійно зростають.

Рис. 2. Структура виявлених Рахунковою палатою бюджетних правопорушень

Рахункова палата наділена широкими контрольними повноваженнями щодо перевірки показників виконання доходів та видатків Державного бюджету України, перевірок використання та призначення органами виконавчої влади коштів загальнодержавних цільових фондів, контролю діяльності Державного казначейства, аналізу звітів Антимонопольного комітету України щодо здійснення ним державного контролю за дотриманням антимонопольного законодавства, звітів Фонду державного майна України та ін., про що свідчить перелік функцій Рахункової палати, що встановлений статтею 6 [1], а також повноважень керівних органів та посадових осіб, що визначаються статтями 10-11[1].

Результати висновків Рахункової палати засвідчують, що поширеним видом бюджетного правопорушення є порушення у плануванні доходів державного бюджету (14,7 % у загальному обсязі виявлених правопорушень); порушення норм закону "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти" (10,8 %); неефективне управління коштами через вади у плануванні або відсутність обґрунтованого планування і прогнозування (55 %). Тому, для удосконалення попереднього бюджетного контролю, вимагають законодавчого визначення в Бюджетному кодексі в статті 110 [5] "Повноваження Рахункової палати з контролю за дотриманням бюджетного законодавства" повноваження щодо участі Рахункової палати в розробленні та розгляді Закону про Державний бюджет України.

Процедуру проведення перевірок встановлює Стандарт Рахункової палати "Порядок підготовки та проведення перевірок та оформлення їх результатів" [3], відповідно до якого посадові особи об'єкта перевірки зобов'язані вживати невідкладних заходів щодо усунення виявлених порушень, відшкодування завданої шкоди та притягнення до відповідальності осіб, винних у скоєнні порушень. Проте заходи відповідальності за бюджетні порушення, які передбачаються Бюджетним кодексом для інших органів контролю, не визначені для Рахункової палати.

Внаслідок контрольних заходів щодо порушень бюджетного законодавства Рахункова палата обмежується тільки обов'язком інформувати представницькі, виконавчі та правоохоронні органи, і може надавати консультації.

Табл. 1. Структура документів за результатами контрольної діяльності Рахункової палати, скеровані для відповідного реагування

Документи, скеровані для відповідного реагування	Кількість документів (звітів, висновків, актів, листів)				Питома вага документів, %			
	2005	2006	2007	2008	2005	2006	2007	2008
Секретаріат Президента	15	10	19	51	4	2	2	6
Верховна Рада	123	118	130	402	29	23	23	46
Народні депутати	48	51	33	16	12	10	10	2
Кабінет міністрів	58	84	130	114	14	17	17	13
Міністерство фінансів	10	6	11	42	2	1	1	5
Органи прокуратури і інші правоохоронні органи	45	34	37	30	11	7	7	3
Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади	102	131	223	186	24	26	26	22
Підприємства, установи організації	15	73	58	24	4	14	14	3
Всього:	416	507	641	865	100	100	100	100

На відміну від інших органів спеціальної компетенції та місцевих органів влади, в розпорядженні Рахункової палати немає фінансових санкцій, адміністративних стягнень, які застосовують до порушників бюджетного законодавства відповідно до статті 117 Бюджетного кодексу [5], що істотно обмежує контрольну діяльність постійно діючого органу фінансового контролю в бюджетному процесі та його результативність.

Одним із актуальних методів економічної діяльності в процесі контролю руху бюджетних коштів є застосування аудиторами Рахункової палати системного підходу до організації проведення перевірок та аналізу їхніх результатів. У щоденній роботі фахівці Рахункової палати велику увагу приділяють аналітичній діяльності, оцінці ефективності управління об'єктами перевірки. Аудит як сучасний метод контролю, який пропонують у бюджетному процесі чинні нормативні акти, і є головним засобом контрольної діяльності нормами міжнародного права, у повноваженнях Рахункової палати в бюджетному процесі відсутній.

Все це негативно відображається на діяльності Рахункової палати, її потужності як суб'єкта контролю. Сьогодні в діяльності Рахункової палати переважають економічні методи контролю над адміністративними.

Перебуваючи на шляху євроінтеграції Україна все ще залишається на місці у розвитку системи державного управління. З кожним роком видатки на фінансування органів державного фінансового контролю зростають неспівмірно із зростанням ефективності використання бюджетних коштів. 55 % коштів неефективно використовуються через вади в плануванні, або відсутність обґрунтованого прогнозування і планування [4].

Рис 3. Структурна динаміка фінансування з Державного бюджету органів державного фінансового контролю України

Серед фінансування основних органів державного фінансового контролю, Рахункова палата – єдиний в Україні орган фінансового контролю, не підзвітний виконавчій владі, посідає останнє місце.

Висновки. Фінансовий контроль є однією з найважливіших ланок у системі управління, що забезпечує повне і своєчасне використання фінансових ресурсів у суспільстві для досягнення ефективного результату.

Розгляд змісту та повноважень Рахункової палати на кожній стадії бюджетного процесу дає підстави стверджувати, що необхідним є визначення в Бюджетному кодексі статусу Рахункової палати, як органу зовнішнього контролю "в частині контролю за використанням коштів Державного бюджету України" (п.4 ст. 26 [5]) і подальшого нормативно-правового уточнення організаційно-правового статусу Рахункової палати, як державного вищого головного органу фінансового контролю, що здійснює бюджетний контроль і очолює систему зовнішніх суб'єктів контролю у бюджетному процесі. З метою покращення державного контролю за порушенням бюджетного законодавства необхідно розширити повноваження Рахункової палати в розробленні та розгляді Закону про Державний бюджет України; наділення Рахункової палат статусом єдиного методологічного координаційного центру в галузі державного фінансового контролю, та приведення фінансування Рахункової палати у відповідність з її функціями.

Невирішеними залишаються питання щодо збільшення можливостей та ефективності впливу Рахункової палати на усунення бюджетних правопорушень.

Література

1. Закон України Про Рахункову палату (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 43, ст. 212).
2. Юргелевич С.В. Система державного фінансового контролю // Фінанси України – 2008. – № 12. – С. 138.

3. Стандарт Рахункової палати "Порядок підготовки і проведення перевірок та оформлення їх результатів", Постанова Колегії Рахункової палати від 27 грудня 2004 року № 28-6 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28 січня 2005 р. за № 115/10395.

4. Шевчук В.О. Макроекономічний контроль фінансового та банківського секторів національного господарства України // Вісник НБУ – 1999. – № 5. – С. 15.

5. Бюджетний кодекс України (Відомості Верховної Ради України, 2001, № 37-38, ст. 189).

6. Калюга Є.В. Фінансово-господарський контроль у системі управління : монографія. – К. : Ельга, Ніка-центр, 2002. – С. 320.

7. Паньків С. Організаційна структура Рахункової палати / С. Паньків // Право України. – 2006. – № 9. – С. 17-20.

8. Юхименко Л. Правові засади контролю за використанням бюджетних коштів, здійснюваного Рахунковою палатою України / Л. Юхименко // Право України. – 2003. – № 10. – С. 72-74.

9. Головань М.М. Державний фінансовий контроль і його реформування // Фінанси України. – 2003. – № 9. – С. 14-17.

10. Дутка Г. Проблеми співвідношення компетенції парламенту та Рахункової палати у контрольно-бюджетній сфері / Г. Дутка // Право України. – 2001. – № 4. – С. 101-105.

11. Піхотський В.Ф. Удосконалення і розвиток державного фінансового контролю // Фінанси України, 2007. – № 3. – С. 75-82.

12. Піхотський В. Роль Рахункової палати України в системі державного фінансового контролю / В. Піхотський // Проблеми науки. – 2008. – № 3. – С. 2-7.

13. Гупаловська М. Реалії функціонування та проблеми модернізації Рахункової палати України / М. Гупаловська // Світ фінансів. – 2008. – № 4(17). – С. 139-146.

***Ярошевич Н.Б., Пидтыкана И.И.* Проблемы совершенствования системы внешнего государственного финансового контроля в Украине**

Рассмотрены проблемы становления внешнего финансового контроля в Украине. Исследованы приоритетные направления государственного финансирования системы финансового контроля в Украине. Предложены направления усовершенствования внешнего финансового контроля в Украине. Установлено, что с целью улучшения государственного контроля за нарушением бюджетного законодательства необходимо расширить полномочия Счетной палаты в разрабатывании и рассмотрении Закона о Государственном бюджете Украины.

Ключевые слова: финансовый контроль, органы финансового контроля, Счетная палата.

***Yaroshevich N.B., Pidtykana I.I.* The system of external state financial control in Ukraine**

The problems of establishment of external financial control in Ukraine were examined. Priority tendencies of state financing of external financial control in Ukraine were studied. Trends of improvement of external financial control in Ukraine were suggested. It is set that with the purpose of improvement of state control after violation of budgetary legislation it is necessary to extend plenary powers of the Account chamber in development and consideration of Law on the State budget of Ukraine.

Keywords: financial control, financial control authorities, Chamber of Accounts.

УДК 331.5(477)

*Доц. Н.М. Заярна, канд. екон. наук;
студ. О.Я. Паньків – Львівська КА*

ПРОБЛЕМИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ МОЛОДІ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХНЬОГО ВИРІШЕННЯ

Висвітлено основні проблеми, що стосуються молодіжного працевлаштування та молодіжного безробіття, і їхнє місце на ринку праці України. Визначено основні напрями формування та регулювання механізмів цього ринку на основі ситуації, що